

บทที่ 3

การประมงไทย

3.1 การประมงไทย

ความหมายของการประมง

การประมง หรือ ประมง หมายถึงการจัดการของมนุษย์ด้านการจับปลาหรือสัตว์น้ำอื่นๆ การดูแลรักษาปลาสวยงามและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ประมงเช่น น้ำมันปลา กิจกรรมการทำประมงจัดแบ่งได้ทั้งตามชนิดสัตว์น้ำและตามเขตเศรษฐกิจ เช่น การทำประมงปลาแซลมอนในอลาสก้า การทำประมงปลาคอดในเกาะลอฟเทน ประเทศนอร์เวย์หรือการทำประมงปลาทูน่าในมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันออก และยังรวมถึงการเพาะปลุกในน้ำ (Aquaculture) ซึ่งหมายถึงการปลุกพืชหรือเลี้ยงสัตว์บางชนิดในน้ำ เพื่อใช้เป็นอาหารคนหรือสัตว์ เช่นเดียวกับเกษตรกรรมที่ทำบนพื้นดิน การทำฟาร์มในน้ำ เช่น ฟาร์มปลา ฟาร์มกุ้ง ฟาร์มหอย ฟาร์มหอยมุก การเพาะปลุกในน้ำในสภาพแวดล้อมที่ควบคุมไว้ การเพาะปลุกในน้ำจืด น้ำกร่อย ในทะเล การเพาะปลุกสาหร่าย ต่อมาได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการประมงเป็นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสาขาหนึ่งเรียกว่า วิทยาศาสตร์การประมง มีพื้นฐานจากวิชาชีววิทยา นิเวศวิทยา สมุทรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และการจัดการ มีการศึกษาด้านการประมงในแง่มุมต่างๆ ทั้งระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก และการประมงมีบทบาทสำคัญในเชิงธุรกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ จึงมีคำอื่นๆที่เกี่ยวข้องเช่น “ธุรกิจการประมง” “อุตสาหกรรมประมง” เกิดขึ้น (Wikipedia, 2012)

ความสำคัญของประมงทะเล

ประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาการประมงจนสามารถติดอันดับหนึ่งในสิบของโลกที่มีผลผลิตสูง และยังคงอันดับต้นๆ ของผู้ส่งออกสินค้าประมงมาตั้งแต่ปี 2535 โดยผลผลิตรวมรวมในสาขาประมงมีมูลค่า 98.9 พันล้านบาท คิดเป็น 11.87 เปอร์เซ็นต์ ของผลผลิตรวมรวมของภาคเกษตร หรือร้อยละ 1.27 ของผลผลิตรวมรวมของประเทศ (ปี 2549) ในปี 2551 ผลผลิตรวมรวมของประเทศของภาคประมงมีมูลค่า 105,977 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.2 ของกิจกรรมประมงเกี่ยวข้องกับคนไทยจำนวนมากในหลายกิจกรรม โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งหรือบริเวณใกล้เคียง นับเป็นหมู่บ้านได้มากกว่า 2,000 หมู่บ้าน มีครัวเรือนที่ทำประมงทะเลตามข้อมูลของสำมะโนประมงทะเล ปี 2543 จำนวน 55,981 ครัวเรือน และมีตลาดแรงงานรองรับซึ่งสำรวจในปี 2543 ถึง 826,657 คน โดยอยู่ในภาคของประมงทะเล 161,670 คน เป็นผู้เพาะเลี้ยง

สัตว์น้ำชายฝั่ง 77,870 คน อยู่ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับการประมง 183,100 คน ที่เหลืออยู่ในภาคของผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

ผลผลิตการประมงทะเลในปี 2538-2547 ตามสถิติของกรมประมง อยู่ระหว่าง 2.6-2.8 ล้านตัน ซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่ได้จากการทำประมงทะเลด้วยเครื่องมือทำการประมงที่มีประสิทธิภาพ เช่น อวนลอย อวนรุน อวนลาก อวนล้อม เบ็ดราว เป็นต้น ที่ประกอบอยู่กับเรือประมงจำนวนไม่น้อยกว่า 16,432 ลำ ในพื้นที่ทำการประมงในอาณาเขตประเทศไทย 6 แห่ง ได้แก่ อ่าวไทยฝั่งตะวันออก อ่าวไทยตอนใน อ่าวไทยฝั่งตะวันตกตอนบน อ่าวไทยฝั่งตะวันตกตอนล่าง อ่าวไทยตอนกลาง และฝั่งทะเลอันดามัน รวมทั้งการทำประมงนอกน่านน้ำในประเทศเพื่อนบ้าน และการทำประมงในทะเลหลวงด้วย ผลผลิตการประมงส่วนหนึ่งได้นำมาใช้บริโภคเป็นอาหาร โปรตีนที่สำคัญสำหรับคนในประเทศ ซึ่งปริมาณการบริโภคสัตว์น้ำในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาอยู่ระหว่าง 25-30 กิโลกรัม/คน/ปี ผลผลิตอีกส่วนถูกส่งออกขายสู่ตลาดโลกนำเงินตราเข้าสู่ประเทศ โดยในปี 2549 ประเทศไทยได้ดุลการค้าสัตว์น้ำทั้งหมด 154,151.9 ล้านบาท ("ฐานข้อมูลความรู้ทางทะเล", 2011)

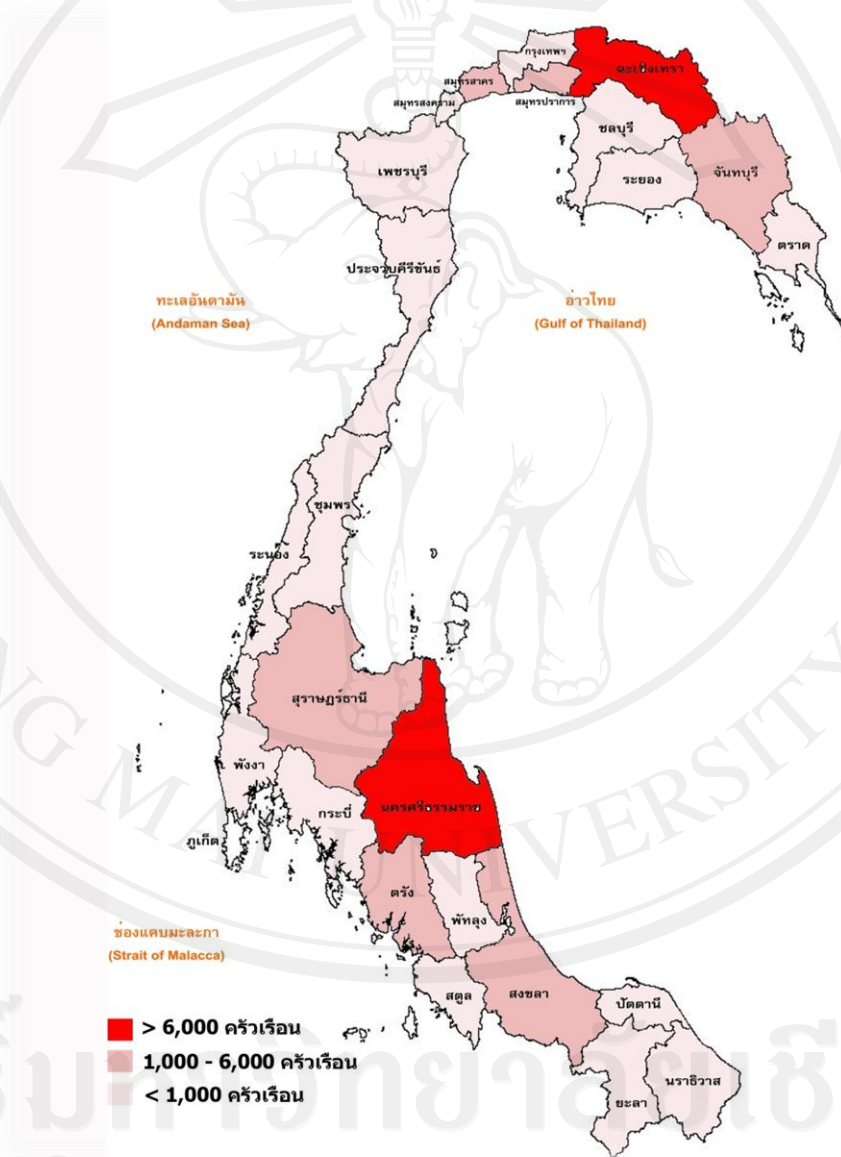
การพัฒนาของการประมงทะเลไทย

พัฒนาการของการประมงทะเลไทยมีมาช้านาน โดยในรายงานสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เล่มที่ 6 ด้านการประมง ของโครงการ UNEP ก็ได้แบ่งช่วงการพัฒนาออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ยุคก่อนปี 2503 ถือได้ว่าเป็นช่วงการเริ่มต้นพัฒนาการประมงทะเล เครื่องมือประมงที่ใช้ในยุคนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องมือประมงพื้นบ้าน และใช้เรือประมงขนาดเล็กไม่มีเครื่องยนต์ ต่อมาได้มีการพัฒนาเครื่องมือและดัดแปลงเรือประมงให้มีความเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจับปลาให้น้ำให้ดียิ่งขึ้น โดยการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ ในช่วงนี้ได้รับจากประเทศญี่ปุ่น ผลผลิตสัตว์น้ำในช่วงนี้มีปริมาณระหว่าง 150,000 – 230,000 ตันต่อปี สัตว์น้ำที่จับได้ส่วนใหญ่เป็นปลาผิวน้ำ เช่น ปลาทุ ปลาตัง ปลาหลังเขียว และปลากะตัก สำหรับใช้บริโภคภายในประเทศเกือบทั้งหมด

ยุคระหว่างปี 2503–2523 มีการขยายตัวด้านการประมงทะเลอย่างรวดเร็วโดยมีปัจจัยสำคัญที่เป็นสิ่งจูงใจ ประกอบด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมือประมง เช่น อวนไถล่อน สำหรับใช้ในการประมงพื้นบ้าน อวนลากเพื่อใช้สำหรับการประมงพาณิชย์ มาแนะนำและส่งเสริมแก่ชาวประมง การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเรือประมง จากเรือไม่มีเครื่องยนต์มาเป็นเรือที่ใช้เครื่องยนต์ การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีจากประเทศที่พัฒนาแล้วและจากองค์กรระหว่างประเทศ การลงทุน รวมทั้งการสนับสนุนด้านการเงินจากประเทศอุตสาหกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โรงงานผลิตน้ำแข็ง โรงงานห้องเย็น และโรงงานแปรรูปสินค้าสัตว์น้ำ การ

สำรวจแหล่งประมงใหม่โดยภาครัฐ เช่น แหล่งทำประมงในทะเลจีนตอนใต้ และนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนการพัฒนาประมงนอกชายฝั่งหรือประมงทะเลลึก ด้วยปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้การประมงทะเลของไทยสามารถเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำจาก 150,000 ตันในปี 2503 เป็นมากกว่า 2 ล้านตัน ในปี 2520 จนติดอันดับหนึ่งในสิบของประเทศที่มีปริมาณการจับสัตว์น้ำสูงของโลก แม้ในบางปีจะมีวิกฤตการณ์น้ำมันเข้ามาส่งผลกระทบต่อในบางช่วงก็ตาม

รูปที่ 3.1 แสดงความหนาแน่นของครีวเรือนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พ.ศ. 2543
ที่มา : ฐานข้อมูลความรู้ทางทะเล (2555)

ยุคหลังปี 2523 – ปัจจุบัน ผลผลิตโดยรวมจากการประมงยังคงเพิ่มขึ้น ผลผลิตส่วนใหญ่ยังคงมาจากการประมงในอ่าวไทย แต่เปอร์เซ็นต์ของผลผลิตนี้ลดลงอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่อง

จากการพัฒนาการประมงของไทยตลอด 3 ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่ขาดยุทธศาสตร์การควบคุมที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีการทำการประมงเกินกว่าสภาพสมดุลทางชีววิทยาในอ่าวไทย ผลผลิตสัตว์น้ำในอ่าวไทยมีปริมาณการจับต่อหน่วยลงแรงประมงลดลงอย่างต่อเนื่องคือลดลงจาก 293.9225 กิโลกรัมต่อชั่วโมงการลากอวนในปัจจุบัน

แม้ในช่วงระยะเวลาี้มีการดำเนินการบริหารจัดการการทำประมง โดยการใช้มาตรการอนุรักษ์ต่างๆ มากขึ้น แต่ทรัพยากรประมงก็ยังไม่เพียงพอต่อการทำประมงของคนไทย จึงทำให้กองเรือประมงของไทยต้องเคลื่อนย้ายไปทำการประมงในแหล่งประมงที่ห่างไกลมากขึ้น เช่น ทะเลจีนตอนใต้ มหาสมุทรอินเดีย หรือเขตทะเลอื่นๆ เป็นต้น ต่อมาเมื่อมีการจัดทำกฎหมายทะเลระหว่างประเทศขึ้น ประเทศเพื่อนบ้านได้ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ทะเล ซึ่งส่งผลกระทบต่อเรือประมงไทยสูญเสียพื้นที่ทำการประมงไปถึง 300,000 ตารางไมล์โดยประมาณ ผลผลิตการประมงในส่วนนี้ก็ลดลงประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตในปี 2520 กองเรือประมงไทยต้องถูกสถานการณ์บังคับให้กลับมาทำการประมงเฉพาะในน่านน้ำไทย แต่ก็ยังมีกองเรือประมงจำนวนหนึ่ง ยังคงสามารถทำการประมงอยู่ในน่านน้ำต่างประเทศ ภายหลังจากการเจรจากับต่างประเทศ ("ฐานข้อมูลความรู้ทางทะเล", 2011)

การประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน

ประมงชายฝั่ง (Inshore Fisheries) หรือประมงพื้นบ้าน (Artisanal Fisheries) คือ การประมงเพื่อยังชีพหรือประมงขนาดเล็ก โดยทั่วไปใช้เรือขนาดเล็ก เช่น เรือพื้นบ้าน เป็นต้น ปัจจุบันส่วนใหญ่จะติดเครื่องยนต์เข้าไปด้วย ทำการประมงโดยใช้เครื่องมือประมง เช่น แหหรือเบ็ดแบบง่ายๆ ประมงพื้นบ้านเป็นการประมงเพื่อยังชีพ ทำอาหาร สร้างรายได้ และก่อให้เกิดการสร้างงานในท้องถิ่น ซึ่งปริมาณการจับสัตว์น้ำจากการทำประมงพื้นบ้านคิดเป็นร้อยละ 10 จากปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำจากการประมงทะเลทั้งหมด

การบริหารจัดการประมงชายฝั่งโดยภาครัฐ จากการที่ชาวประมงทะเลพื้นบ้านส่วนใหญ่ยังมีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยกว่าชนกลุ่มอื่น รัฐบาลจึงมีนโยบายช่วยเหลือและพัฒนาโดยเริ่มจากการจัดตั้งองค์การสะพานปลาขึ้นตามพระราชบัญญัติแพปลา พ.ศ. 2496 และได้กำหนดหน้าที่ที่สำคัญไว้ คือ ส่งเสริมฐานะ สวัสดิการ หรืออาชีพการประมงและบูรณะหมู่บ้านประมง โดยองค์การสะพานปลาดำเนินการจัดระบบการตลาด ทำถนน สร้างสะพาน ทำเทียบเรือ ต่อมากรมประมงได้เริ่มโครงการประมงสงเคราะห์เพื่อให้ชาวประมงกู้เงินไปลงทุน ตั้งแต่ปี 2503 ในปัจจุบันกรมประมงยังคงมีโครงการเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมงทะเล

ปี 2522 กรมประมงร่วมกับองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) จัดตั้งโครงการพัฒนาประมงขนาดเล็กขึ้นที่จังหวัดพังงา ในปี 2526 คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ให้ทุนแก่กรมประมงมาดำเนินโครงการประมงหมู่บ้านภาคใต้ในเขตชนบทพื้นที่ยากจน และโครงการพัฒนาประมงทะเลพื้นบ้าน ต่อมาทั้งสองโครงการได้รวมกันเป็นโครงการพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งพื้นบ้าน มีกิจกรรมการจัดตั้งอำนวยการควบคุมขั้นพื้นฐาน การพัฒนาอาชีพ การจัดตั้งสหกรณ์การประมง การจัดการประมงชายฝั่ง การแปรรูปสัตว์น้ำและโภชนาการ ตลอดจนฝึกอบรมให้ประชาชนริมฝั่งทะเลประกอบอาชีพประมงและอาชีพต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ("ฐานข้อมูลความรู้ทางทะเล", 2011)

การประมงพาณิชย์

การทำประมงพาณิชย์ (Commercial Fisheries) ไม่ใช่การประมงเพื่อยังชีพ ส่วนใหญ่ธุรกิจประมงแบบนี้จะผูกพันกับกองเรือประมงที่จับปลาโดยใช้อวนลาก เบ็ดราวทะเลลึก หรืออวนลอย โดยทั่วไปเจ้าของเรือจะเป็นผู้ดำเนินการเอง สัตว์น้ำที่ได้จะขายทั้งในท้องถิ่นหรือตลาดค้าสัตว์น้ำ ในประมงพาณิชย์จึงประกอบไปด้วย "ประมงน้ำลึก" (Deep Sea Fisheries) คือ การจับปลาในระยะห่างจากฝั่งแต่ไม่เกินระยะ 200 ไมล์ทะเลจากชายฝั่ง และ "ประมงสากล" (Distant Water Fisheries) คือ การจับปลาในมหาสมุทรเป็นระยะทางไกลจากท่าเรือของประเทศนั้นๆ ("ฐานข้อมูลความรู้ทางทะเล", 2011)

ประมงพาณิชย์ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

แหล่งทำการประมงทะเลของไทยในเขตเศรษฐกิจจำเพาะมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 368,280 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นพื้นที่ทำการประมงในอ่าวไทยประมาณ 252,000 ตารางกิโลเมตร และฝั่งทะเลอันดามัน 116,280 ตารางกิโลเมตร จากปริมาณสัตว์น้ำจากการประมงทะเลมีผลผลิตจากการประมงพาณิชย์คิดเป็นร้อยละ 90 ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2538-2547) ("ฐานข้อมูลความรู้ทางทะเล", 2011)

ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการทำประมงทะเล

อวนติดตา

อวนติดตา หมายถึง เครื่องมือประมงที่มีลักษณะเป็นผืนอวนคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า วิธีการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำจะวางขวางหรือปิดล้อมสัตว์น้ำ เพื่อให้สัตว์น้ำว่ายชนแล้วติดหรือพันตาอวน

ชนิดเครื่องมือในประเภทอวนติดตา เครื่องมือที่จัดอยู่ในประเภทนี้ได้แก่ เครื่องมือที่นิยม เรียกว่า ข่าย อวนลอย อวนจม กัด และอวนล้อมติด หรืออวนติด บางครั้งเรียกอวนแล้วตาม

ด้วยชื่อสัตว์น้ำเป้าหมายหลัก เช่น อวนกุ้ง อวนปู อวนปลาหู อวนปลาทุเรเป็นต้น เครื่องมือประเภนี้ชาวประมงพื้นบ้านนิยมใช้กันมากที่สุด บางชนิดใช้กับเรือประมงพาณิชย์ด้วย เช่น อวนลอยปลาอินทรี อวนล้อมติดปลาหู ลักษณะเครื่องมืออวน เป็นผืนอวนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าค่อนข้างยาว ใช้ทำประมงผืนอวนจะวางตัวในแนวตั้ง เอนตามทิศและความแรงของกระแส น้ำ สัตว์น้ำที่จับได้ทุกตัวจะติดหรือพันที่ตาอวน ประสิทธิภาพของเครื่องมือขึ้นอยู่กับความยาวอวน ขนาดตาอวน ความลึกอวน และอัตราการย่นของเนื้ออวน โดยเฉพาะการเลือกขนาดตาอวนต้องเหมาะสมกับชนิดและขนาดของสัตว์น้ำที่เป็นเป้าหมายหลัก วิธีใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำมีทั้งแบบวางเป็นแนวตรงขวางทางเดินสัตว์น้ำโดยปล่อยผืนอวนทิ้งไว้ให้สัตว์น้ำว่ายชนตาอวน และแบบวางอวนปิดล้อมสัตว์น้ำแล้วทำให้สัตว์น้ำตกใจว่ายน้ำเร็วกว่าปกติโดยใช้แสงไฟ หรือการกระทุ้งน้ำ และว่ายชนตาอวน เครื่องมือประเภนี้ใช้ทำการประมงได้หลายสภาพพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นบริเวณที่มีหินใต้น้ำ หรือบริเวณพื้นทะเลที่ราบเรียบ บางชนิดกางกันสัตว์เฉพาะบริเวณผิวน้ำหรือที่พื้นทะเล แต่บางชนิดกางกันสัตว์น้ำตั้งแต่ผิวน้ำถึงพื้นทะเล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรออกแบบความลึกอวนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระดับการว่ายน้ำของสัตว์น้ำเป้าหมาย ชนิดของสัตว์น้ำที่จับได้มีหลายชนิด ได้แก่ กลุ่มปลาผิวน้ำ กลุ่มปลาหน้าดิน และสัตว์น้ำอื่นๆ การจำแนกชนิดของเครื่องมือประมงอวนติดตาได้แบ่งออกเป็นหลายชนิด โดยเรียกตามชื่อชนิดสัตว์น้ำที่เป็นเป้าหมายหลัก และวิธีวางอวน ตัวอย่างเช่น อวนลอยปลาอินทรี อวนลอยปลาจะละเม็ด อวนลอยปลาทุเร อวนลอยปลาหู อวนจมปลาเห็ดโคน อวนจมปู อวนปลากระบอก อวนปลาหลังเขียว อวนล้อมติดปลาหู และอวนลอยปลาอินทรี (Spanish mackerel gill nets) ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการทำอวนลอยปลาหู (Indo-pacific mackerel gill nets)

อวนลอยปลาหู (Indo-pacific mackerel gill nets)

เครื่องมือชนิดนี้ชาวประมงนิยมใช้กันมาก มีทั้งแบบอวนเอ็น และแบบอวนไถล่อน ส่วนใหญ่นิยมใช้แบบอวนเอ็น ซึ่งมีทั้งแบบที่ทำการประมงบริเวณพื้นทะเล และแบบที่ทำการประมงบริเวณผิวน้ำ จำนวนคน 2 - 3 คน จังหวัดที่พบมาก ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร นครศรีธรรมราช สงขลา และกระบี่

เรือและอุปกรณ์ เรือประมงขนาด 6 - 11 เมตร เครื่องยนต์ 5 - 22 แรงม้า เครื่องมืออวนอวนยาว 400 - 1,200 เมตร อวนที่ใช้มีสองแบบ คือ แบบอวนเอ็น ใช้จับปลาหูใกล้พื้นทะเล เป็นอวนเอ็น ขนาดเบอร์ 0.20 ลิก 50, 100, 200 ตา ขนาดตา 45, 47 หรือ 50 มิลลิเมตร ท่อนพวงอวนใช้ท่อนพลาสติกขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลาง 3.80 เซนติเมตร หนา 2.20 เซนติเมตร ผูกกับคร่าวบนห่างกัน 55 - 93 เซนติเมตร คร่าวล่างใช้ตะกั่วถ่วงขนาด 10 กรัม/ลูก ผูกห่างกัน 30 - 64 เซนติเมตร ส่วนชนิดที่ใช้ทำการประมง บริเวณผิวน้ำจะเพิ่มท่อนพลาสติกกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร

ผูกห่างกันประมาณ 18 เมตร ตลอดผืนอวน แบบอวนไनोंนใช้อวนไनोंนสีเขียว ขนาดเบอร์ 210d/4 หรือ 6 ขนาดตา 44 หรือ 47 มิลลิเมตร ลึก 100, 200 หรือ 250 ตา ซึ่งลึกกว่าอวนแบบแรก ท่อนพวงอวนเป็นท่อนพลาสติกชนิดกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร ผูกติดคร่าวบนห่างกัน 7 - 8 เมตร บางรายใช้ท่อนพลาสติกขนาด 3.80 เซนติเมตร หนา 2.20 เซนติเมตร ช่วยเสริมโดยผูก ห่างกัน 80 เซนติเมตร น้ำหนักถ่วงคร่าวล่างใช้เนื้ออวนไनोंนผสม ซารานเหมือนอวนลอยปลาอินทรี ลึก 10 ตา ขนาดตา เท่ากับของเนื้ออวน อุปกรณ์อื่นๆ ได้แก่ ท่อนธง หรือท่อนตะเกียงบอกแนวอวน จำนวน 2 ท่อน วิธีทำการประมง แบบอวนอื่น ชนิดทำการประมงบริเวณพื้นทะเล หรืออวนจม ส่วนใหญ่ ใช้ทำการประมงในเวลากลางวัน เริ่มตั้งแต่เช้ามีดเป็นต้นไป ส่วนชนิด ที่ใช้ทำการประมงบริเวณผิวน้ำนิยมวางอวน ในเวลาเย็นใกล้ค่ำ หรือเช้ามีด แหล่งทำการประมงน้ำลึก 5 - 20 เมตร อวนจะถูกปล่อย

อวนลากคู่ (Pair Trawls)

อวนลากคู่ หมายถึง อวนลากที่ใช้เรือสองลำช่วยถ่วงปากอวน อวนลากชนิดนี้ใช้เรือยนต์สองลำ ทำหน้าที่ลากอวนและถ่วงปากอวน โดยการรักษาระยะห่างและความเร็วเรือขณะลากให้เท่ากัน ใช้ลูกเรือ 18-22 คน ส่วนใหญ่ใช้จับปลาหน้าดิน ปลาผิวน้ำและหมึก ยังไม่พบว่าใช้เครื่องมือชนิดนี้จับกุ้งโดยเฉพาะ จังหวัดที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม จันทบุรี สงขลาและภูเก็ต

เครื่องมือและอุปกรณ์ เรือประมง มีขนาด 14-25 ม. ส่วนใหญ่ใช้ขนาด 18-25 ม. ขนาดเครื่องยนต์ 60-550 แรงม้า เรือ 2 ลำ อาจมีขนาดเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ ในกรณีที่ไม่เท่ากัน ลำที่มีขนาดใหญ่ทำหน้าที่ถ่วงอวนคัดเลือกและเก็บรักษาสัตว์น้ำนิยมเรียกว่า เรือปลา หรือเรืออวน อีกลำหนึ่งช่วยลากอวนเรียกว่า เรือหู ส่วนใหญ่ติดตั้งเครื่องหาที่เรือจากดาวเทียม เรดาร์ เอกโคซาวเดอร์ และวิทยุสื่อสาร

เครื่องมืออวน ความยาวคร่าวบนรอบปากอวน 40-47 ม. และความยาวคร่าวล่าง 36-46 ม. ความยาวปลายปีกอวนถึงกันถ่วง 48-55 ม. ขนาดตาปีกอวนเริ่มที่ขนาดตา 200 หรือ 180 มม. ขนาดตาอวนส่วนที่ถัดมาลดลงตามลำดับ ได้แก่ ขนาดตา 160, 120, 80, 60, 40 มม. ส่วนที่เป็นกันถ่วงขนาดตาเล็กที่สุด 20, 25 หรือ 30 มม. คร่าวบนใส่ท่อนขนาด 14-20 ซม. จำนวน 25-50 ท่อน ขึ้นอยู่กับความยาวรอบปากอวนและขนาดท่อน ชนิดเนื้ออวนที่นำมาประกอบใช้เนื้ออวน โพลีเอทิลีน ขนาดเบอร์ 700/21 ปลายสุด ของปีกอวนทั้งสองข้างต่อเข้ากับเชือกปลายปีกหรือเรียกว่า ปีกฟรี ซึ่งส่วนนี้ไม่มีเนื้ออวนยาว 36-90 ม. โดยเส้นบนผูกท่อน หรือไม่มีท่อน ส่วนเส้นล่างประกอบเหมือนคร่าวล่างรอบปากอวน คือ มีลูกกลิ้งไม้และยางร้อยผ่านลวดสลิง ปลายสุดของปีกฟรีทั้งสองข้างต่อ

เข้ากับเหล็กสามเหลี่ยม หรือเรียกว่า จิ้งจก บางรายใช้ท่อนเหล็กแทน ส่วนที่ต่อเข้ากับจิ้งจก คือ สายกวาด หรืออ้ายเหลื่อม ยาว 50-60 ม. จากนั้นจึงต่อเข้ากับสายลากซึ่งเป็นลวดสลิงยาว 400-600 ม.

วิธีทำการประมง ส่วนใหญ่ทำประมงในเวลากลางวัน ตั้งแต่เช้ามีดถึงพระอาทิตย์ตกดิน แต่จะพบทำการประมงเวลากลางคืนเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเดือนหงาย แหล่งทำการประมงตั้งแต่บริเวณที่มีน้ำลึก 5-60 ม. โดยเริ่มจาก เรือหูกอดวนจากเรือปลาลงน้ำทางท้ายเรือ แล้วกลับลำตั้งหัวเรือไปในทิศเดียวกับเรือปลาพร้อมทั้งปล่อยสายลากจนได้ระยะที่เหมาะสมแล้ว เร่งเครื่องยนต์เต็มที่เพื่อทำการลากอวน ความเร็วเรือขณะลากอวนประมาณ 4-5 น็อต หรือ 7.4-9.3 กม./ชม. ขึ้นอยู่กับขนาดเรือและเครื่องยนต์ การลากอวนแต่ละครั้ง (รอย) ใช้เวลา 3-4 ชม. ในรอบหนึ่งวันจะลากอวนและกู้อวน 3 ครั้ง วิธีกู้อวนเรือทั้งสองจะหันหัวเรือกลับในทิศตรงข้ามกับแนวที่ลาก แต่ละลำกว้านสายลากเก็บ จากนั้นเรือหูกจะปลดสายลาก และสายกวาดออกจากหัวอวนแล้วส่งให้เรือปลาทำหน้าที่กู้อวนต่อ พร้อมทั้งคัดเลือกและเก็บรักษาสัตว์น้ำในเรือต่อไป

สัตว์น้ำส่วนใหญ่ที่จับได้ เช่น ปลาทุบ ปลาปลิง ปลาสิ่กุน ปลาอินทรี ปลาดาบลาว ปลาทรายแดง ปลาปากคม ปลาตาหวาน ปลาจวด หมึกกล้วย หมึกกระดอง ปูม้า และปลาเป็ด (ใช้ทำอาหารสัตว์)

อวนลากแผ่นตะเฒ่ (Otter board trawls)

อวนลากแผ่นตะเฒ่ หมายถึง อวนลากที่ใช้แผ่นตะเฒ่ช่วยถ่วงปากอวน อวนลากแผ่นตะเฒ่ เป็นอวนลากชนิดที่พบมากที่สุดในการลากอวนทั้งสามชนิด ใช้เรือลำเดียวโดยมีอุปกรณ์ช่วยถ่วงปากอวน เรียกว่า แผ่นตะเฒ่ (Otter board) จำนวน 1 คู่ ติดตั้งอยู่หน้าปีกอวนส่วนใหญ่ทำด้วยไม้เนื้อแข็งเสริมเหล็ก รูปร่างแบนคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านหนึ่งของแผ่นตะเฒ่ มีสายซุงทำด้วยโซ่หรือเหล็กเส้นขนาดใหญ่ สายซุงจะต่อเข้ากับสายลากเมื่อทำการลากแผ่นตะเฒ่จะต้านน้ำและเบนออกทำให้ปีกและปากอวนถ่วงออกตามไปด้วย

เรืออวนลากแผ่นตะเฒ่ขนาดเล็กที่นิยมเรียกว่า อวนลากแคะ มีการติดตั้งอุปกรณ์ต่างกันเล็กน้อยตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ เรือในเขตจังหวัดตราด ขึ้นมาจนถึงจังหวัดสุราษฎร์ธานี และฝั่งทะเลอันดามัน ส่วนใหญ่มีคันถ่วง (Outtrigger) ทำด้วยไม้ยาว 3-5 ม. หนึ่งคู่อยู่หน้าแก่งเรือสามารถหุบเข้ามาเก็บข้างเรือได้ ปลาชนิดที่มีหัวโลหะสำหรับรื้อยสายลาก แต่เรืออวนลากขนาดเล็กในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ลงไปถึงจังหวัดนราธิวาส และเรือขนาดใหญ่กว่า 18 ม. ในจังหวัดต่างๆ จะไม่นิยมติดตั้งคันถ่วงหน้าแก่ง จำนวนคนในเรือ 2-20 คน ขึ้นอยู่กับขนาดเรือ จังหวัดที่นิยมใช้อวนลากแผ่นตะเฒ่ ได้แก่ จังหวัดชายทะเลทุกจังหวัดถ้าเป็นเรือขนาดใหญ่กว่า 25 ม. ซึ่งทำการประมงนอกน่านน้ำส่วนใหญ่เป็นเรือจากจังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

เครื่องมือและอุปกรณ์ เรือประมงมีขนาด 6-39 ม. ส่วนใหญ่ขนาด 10-18 ม. เครื่องยนต์ขนาด 10-1700 แรงม้า เรือขนาดใหญ่กว่า 18 ม. ส่วนใหญ่มีเหล็กโค้งขนาดใหญ่จำนวน 1 คู่ อยู่มุมท้ายเรือของกราบซ้ายและขวาสำหรับแขวนแผ่นตะเฒ่ เรียกว่า แกลโล และติดตั้งเรดาร์ เครื่องหาที่เรือจากดาวเทียม เอกโคซาวเคอร์และวิทยุสื่อสาร แต่เรือขนาดต่ำกว่า 18 ม. ส่วนใหญ่มีเพียงวิทยุสื่อสาร

เครื่องมืออวน ชนิดของเครื่องมืออวนที่ใช้กับอวนลากแผ่นตะเฒ่ จำแนกได้ 4 ชนิด ตามชนิดของสัตว์น้ำที่เป็นเป้าหมายหลัก คือ อวนลากปลา อวนลากกุ้ง อวนลากเคยและอวนลากแมงกะพรุน โดยมีข้อแตกต่างกันตรงที่การเลือกใช้อวนตาอวน จำนวนตาอวน ชนิดเนื้ออวน และการประกอบคร่าวล่าง ดังนี้

อวนลากปลา ส่วนใหญ่จะพบเฉพาะในเรือขนาดใหญ่กว่า 14 ม. ขึ้นไป ลักษณะแบบแปลนอวนคล้ายกับอวนลากคู่ เพราะใช้จับสัตว์น้ำเป้าหมายหลักเหมือนกัน ปีกอวนและปากอวนใช้ขนาดตา 80-180 มม. ชั้นที่ถัดมาขนาดตาเล็กกว่าตามลำดับได้แก่ขนาด 120, 100, 80, 60 และ 40 มม. ก้นถูงนิยมใช้ 20 หรือ 25 มม. การประกอบคร่าวล่างของอวนลากปลาเหมือนกับอวนลากคู่ กล่าวคือ มีลูกกลิ้งไม้และยางเนื้ออวนที่ใช้เป็นเนื้ออวน โปลิเอทรีลีนขนาดเบอร์ 380/15-700/21 ความยาวคร่าวบนประมาณ 28-40 ม. คร่าวล่าง 30-40 ม. ความยาวตัวอวนจากปลายปีกถึงก้นถูง 40-50 ม. สายลากใช้เชือกแต่เรือขนาดใหญ่นิยมใช้ลวดสลิง ความยาว 200-400 ม.

อวนลากกุ้ง เรือขนาด 6-18 ม. ใช้กันมากที่สุด มีขนาดตาอวนและขนาดเส้นด้ายเล็กกว่าอวนลากปลา บางรายใช้ขนาดตา 60, 50 หรือ 40 มม. ที่อวนปีกและปากอวน แต่เรือขนาดเล็กกว่า 14 ม. นิยมใช้ขนาดตา 35, 30 หรือ 25 มม. ส่วนก้นถูงใช้เท่ากัน คือ 20 หรือ 25 มม. การประกอบคร่าวล่างหน้าปากอวนใช้เฉพาะโซ่ไม่มีลูกกลิ้งไม้ หรืออย่างเหมือนอวนลากปลา ความยาวคร่าวบนรอบปากอวน 14-29 ม. และคร่าวล่าง 14-28 ม. ความยาวอวนจากปลายปีกถึงก้นถูง 19-32 ม. ชนิดเนื้ออวนเป็นอวน โปลิเอทรีลีนขนาดเบอร์ 380/6-380/15 สายลากเป็นเชือกความยาว 100-400 ม.

อวนลากเคย อวนลากชนิดนี้พบในเรือขนาดไม่เกิน 14 ม. ในเขตจังหวัด นครศรีธรรมราช และสงขลา ปกติใช้อวนลากกุ้ง แต่เปลี่ยนมาใช้อวนลากเคยประมาณ 2 เดือน ลักษณะเครื่องมืออวนเหมือนกับอวนลากกุ้ง แต่ใช้เนื้ออวนไนลอนชนิดไม่มีปมขนาดตา 6-7 มม. ประกอบเป็นอวนลากเคย ก้นถูงใช้อวนมุ้งพลาสติก ขนาดตา 2 มม. และหุ้มด้วยอวน โปลิเอทรีลีนขนาดตา 20 มม. ความยาวอวนจากปลายปีกถึงก้นถูง 17-20 ม. สายลากเป็นเชือกยาว 100-150 ม.

อวนลากแมงกะพรุน อวนลากชนิดนี้ยังใช้กันน้อย เช่นกัน เรือมีขนาด 10-16 ม. เป็นเรือ ในเขตจังหวัดระยอง และจันทบุรี ส่วนใหญ่ดัดแปลงแก้ไขจากอวนลากกุ้ง หรืออวนลากปลาที่

ใช้ยูโดยเปลี่ยนเฉพาะ ส่วนที่เป็นก้นถุง ซึ่งเดิมใช้ขนาดตา 20 หรือ 25 มม. เป็นขนาดตา 90 มม. รวมทั้งเพิ่มความยาวก้นถุงให้มากขึ้นเป็น 20 ม. เพื่อให้บรรจุแมงกะพรุนได้มากถ้าปากอวนสูงไม่มากพอจะเสริมท่อนที่เป็นถึงน้ำพลาสติกขนาด 40-60 ลิตร จำนวน 1 ใบ บริเวณกึ่งกลางปากอวน ชนิดของเนื้ออวนเป็นอวนโพลีเอทิลีน ขนาดเบอร์ 380/12-700/80 ความยาวคร่าวบนรอบปากอวน 17-24 ม. และคร่าวล่าง 18-25 ม. ความยาวอวนจากปลายปีกถึงก้นถุง 40-45 ม. สายลากเป็นเชือกยาว 40-60 ม.

วิธีทำการประมง อวนลากแผ่นตะเฒ่ทุกชนิดมีวิธีปล่อยอวน และกู้อวนคล้ายกัน กล่าวคือ ให้เรือเดินหน้าช้าๆ ส่วนที่เป็นก้นถุงจะถูกปล่อยลงน้ำก่อน ตามด้วยส่วนต่างๆ ของตัวอวน และตามด้วยแผ่นตะเฒ่ และสายลาก ตามลำดับ เมื่อแผ่นตะเฒ่ลงน้ำแล้วจะเร่งความเร็วเรือเพิ่มขึ้นจนแผ่นตะเฒ่เริ่มต้านน้ำและเบนออกเต็มที่ จากนั้นทยอยปล่อยสายลากต่อไป โดยพยายามรักษาให้ระยะของสายลากทั้งสองที่ลงน้ำเท่ากัน จนกระทั่งแผ่นตะเฒ่สัมผัสพื้นทะเล สายลากจะถูกปล่อยลงน้ำอีกเล็กน้อยจนได้ระยะที่ต้องการหรือประมาณ 5-10 เท่าของความลึกน้ำ เสร็จแล้วตรึงสายลากทั้งสองเส้นไว้กับเรือทำการลากจนกว่าจะถึงเวลากู้อวน วิธีกู้อวน เริ่มจากขวานสายลากขึ้นมาก่อน ตามด้วยแผ่นตะเฒ่และแขวนแผ่นตะเฒ่ไว้ท้ายเรือ จากนั้นกู้อวนต่อจนกระทั่งสามารถนำก้นถุงขึ้นมาบนเรือได้ เทสัตว์น้ำออกจากก้นถุงแล้วเตรียมอวนเพื่อทำการลากใหม่ต่อไปสำหรับเวลาทำการประมงและแหล่งทำการประมงของอวนลากแผ่นตะเฒ่ทั้งสี่ชนิดมีดังนี้

อวนลากปลา ส่วนใหญ่ทำประมงในเวลากลางวันตั้งแต่เช้ามืดถึงพระอาทิตย์ตกดิน ปกติลงอวนนานครั้งละ 3-5 ชม. บางครั้ง 6 ชม. จำนวนวันทำการประมงส่วนใหญ่ 7-25 วันต่อเที่ยว แหล่งทำการประมงน้ำลึก 5-60 ม. หรือมากกว่า

อวนลากกุ้ง ส่วนใหญ่ทำประมงในเวลากลางวัน เนื่องจากจับกุ้งขนาดเล็กได้ผลดีกว่า เวลากลางวัน แต่จะพบทำการประมงในเวลากลางวันเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะช่วงที่มีกุ้งแชบ๊วยขนาดใหญ่ชุกชุม ปกติลงอวน 3-5 ชม./ครั้ง ส่วนใหญ่ทำการประมงคนเดียวและกลับเข้าฝั่งในตอนเช้า แหล่งทำการประมงน้ำลึก 5-30 ม.

อวนลากเคย ทำประมงเฉพาะเวลากลางวัน โดยสังเกตสีของน้ำทะเลที่มีฝูงเคย ซึ่งต่างไปจากบริเวณใกล้เคียงเมื่อพบฝูงเคยแล้วจึงเริ่มปล่อยอวนลาก โดยลากวนเวียนเป็นวงกลมลงอวน 2-3 ชม./ครั้ง แหล่งทำการประมงน้ำลึก 4-6 ม.

อวนลากแมงกะพรุน ทำประมงเฉพาะเวลากลางวันในรอบวันกู้อวนครั้งเดียวแล้วแล่นกลับเข้าฝั่งแหล่งทำการประมงน้ำลึกตั้งแต่ 6-18 ม.

สัตว์น้ำส่วนใหญ่ที่จับได้ สัตว์น้ำที่จับได้จากอวนลากปลาส่วนใหญ่ได้แก่ ปลาทุ ปลาปลิง ปลาสิกุล ปลาอินทรีจุด ปลาจวด ปลาทุเรรา ปลาทรายแดง ปลาปากคม ปลาตาหวาน ปูม้า ปลา

เศรษฐกิจขนาดเล็กชนิดต่างๆ และปลาเบ็ด อวนลากกึ่ง ส่วนใหญ่ได้ กุ้งหิน กุ้งทราย กุ้งดาและ กุ้ง
 โอ๊คก กุ้งเหลืองหางฟ้า กุ้งเขี้ยว กุ้งกุลาดำ ปลาเห็ดโคน ปลาหนวดฤๅษี หมึกสาย หมึกกระดอง ปู
 ม้า ปลาเบ็ดเป็นต้น อวนลากเคยส่วนใหญ่จะได้เคยร้อยละ 95 นอกนั้นเป็น ลูกกุ้ง ลูกปู และ ลูกปลา
 ชายฝั่ง อวนลากแมงกะพรุนจับได้เฉพาะแมงกะพรุน

เรือประมง และเครื่องยนต์

เรือประมง จากรายงานผลเบื้องต้นการสำรวจประมงทะเล ปี 2538 พบว่า ในการทำ
 ประมงทะเลร้อยละ 93.7 ใช้เรือในการทำประมง มีเพียงร้อยละ 6.3 เท่านั้นที่ไม่ใช้เรือ โดยมีจำนวน
 เรือประมงทั้งสิ้น 54,715 ลำ ในจำนวนนี้ประกอบด้วยเรือประเภทไม่ใช้เครื่องยนต์ร้อยละ 5.7
 ได้แก่ เรือแจว เรือพาย สำหรับใช้ในการทำประมงใกล้ฝั่ง หรือล่าคลองในระยะใกล้บ้าน ส่วนเรือ
 ประเภทที่ใช้เครื่องยนต์ เป็นเรือหางยาวมากที่สุด ร้อยละ 67 และเป็นเรือที่มีเครื่องยนต์ในเรือ ร้อย
 ละ 27.3 ลักษณะรูปร่างของเรือแบ่งกว้างๆ ได้ 2 แบบ คือ แบบมีเก๋ง และแบบไม่มีเก๋ง เรือแบบไม่มี
 เก๋งส่วนใหญ่เป็นเรือประมงพื้นบ้าน ขนาดของเรือประมงไทยมีความยาว 3-43 เมตร โดยเรือประมง
 ขนาดใหญ่ที่สุดเป็นเรือประเภทอวนลาก

เครื่องยนต์ ชนิดเครื่องยนต์แบ่งตามชนิดของน้ำมันที่ใช้ ได้แก่ เครื่องยนต์เบนซินและ
 เครื่องยนต์ดีเซล เครื่องยนต์เบนซินใช้กับเรือประมงพื้นบ้านขนาดเล็ก ขนาดเครื่องยนต์ไม่เกิน 15
 แรงม้า ส่วนเครื่องยนต์ดีเซลชาวประมงใช้มากที่สุด มีขนาดตั้งแต่ 3 แรงม้าขึ้นไป จนถึงประมาณ
 1,700 แรงม้า ชนิดเครื่องยนต์ดีเซลที่ใช้มี 2 ประเภท คือ เครื่องยนต์เรือโดยตรง (Marine Engine)
 ได้แก่ ยี่ห้อแคตเตอร์พิลล่า ยันมาร์ ไดฮา คัมมิน โวลโว-เพนต้า การ์ดเนอร์ เป็นต้น ส่วนอีกแบบ
 หนึ่งเป็นเครื่องยนต์บรรทุกตัดแปลง (Truck Engine) ซึ่งชาวประมงที่มีทุนน้อยนิยมใช้กัน เพราะ
 เป็นเครื่องยนต์ก่่านำมาดัดแปลง ราคาจึงค่อนข้างถูก ได้แก่ ยี่ห้อนิสสัน ฮีโน่ เป็นต้น

3.2 การประมงในจังหวัดสมุทรสงคราม

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสมุทรสงคราม

ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติ

(1) ภูมิประเทศ

ก. ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสมุทรสงครามตั้งอยู่ทางภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย
 ประมาณเส้นรุ้งที่ 13 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก โดยตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลอ่าวไทย
 ด้านตะวันตก บริเวณปากแม่น้ำแม่กลอง ห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ตาม

ระยะทางหลวงแผ่นดินสาย 35 (ถนนพระราม 2) ประมาณ 65 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 416.707 ตารางกิโลเมตร หรือ 260,441.87 ไร่ และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสาคร
ทิศใต้	ติดต่อกับอ่าวไทย บริเวณปากแม่น้ำแม่กลอง และจังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาคร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดราชบุรี และจังหวัดเพชรบุรี

ข. สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป เป็นที่ราบลุ่ม ริมทะเลโดยตลอด สภาพดินเป็นดินเหนียวปนทราย ไม่มีภูเขาหรือเกาะ เดิมเคยมีป่าไม้โกงกาง ไม้แสม ตามชายฝั่งทะเล และมีป่าจากตามปากแม่น้ำ นอกจากนี้มีลำคลองใหญ่น้อยมากมาย แยกจากแม่น้ำแม่กลองกว่า 300 คลองกระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ แม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่าน คือ แม่น้ำแม่กลอง ไหลผ่านบริเวณท้องที่อำเภอบางคนที อำเภออัมพวา ไปออกทะเลอ่าวไทยที่บริเวณปากแม่น้ำแม่กลอง ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม

(2) ภูมิอากาศ

จังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งอยู่ชายฝั่งอ่าวไทย จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากอ่าวไทย และทะเลจีนใต้ พัดพาน้ำเอาฝนมาตก ในฤดูร้อนอากาศก็ไม่ร้อนจัดเกินไป และฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าจังหวัดสมุทรสงคราม มีอากาศดีตลอดปี โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ย 30.87 องศาเซลเซียส

จังหวัดสมุทรสงคราม มีฤดูกาลต่าง ๆ ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม – พฤษภาคม โดยที่อยู่ใกล้ทะเล จึงไม่ร้อนจัด

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน – ตุลาคม เนื่องจากได้รับมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และมรสุมจากทะเลจีนใต้ จึงทำให้ฝนตกต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน และตกชุกในเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 26.78 ลูกบาศก์มิลลิเมตร

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ เนื่องจากอยู่ใกล้ทะเล จึงทำให้อากาศไม่หนาวจัดมากนัก และมีช่วงเวลาเพียงสั้น ๆ

พายุ และฟ้าคะนองมักเกิดขึ้นในระหว่างฤดูฝน และฤดูร้อน คือ ระหว่างเดือนเมษายน และพฤษภาคม ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนที่จะมีมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ นอกจากนี้อาจได้รับพายุดีเปรสชัน ซึ่งเคลื่อนตัวจากทะเลจีนใต้เข้ามาทางฝั่งเวียดนาม ในสภาพของพายุไต้ฝุ่น หรือ ไชนัน ทำให้ฝนตกหนักต่อเนื่องกัน และอาจก่อให้เกิดอันตรายได้

ข้อมูลด้านการประมงของจังหวัดสมุทรสงคราม

การประมงจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดมากที่สุด ในบรรดาอาชีพทางการเกษตรด้วยกัน ประชาชนมีอาชีพทำการประมงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด พื้นที่ของจังหวัดสมุทรสงคราม ติดชายฝั่งทะเล ระยะทางกว่า 20 กิโลเมตร มีแม่น้ำแม่กลองและคลองเชื่อมติดต่อกันมากกว่า 300 คลอง และอีกจำนวน 16 คลอง ที่ไหลลงสู่อ่าวไทย ทำให้พื้นที่ชายฝั่งเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ประชาชน ที่อาศัยตามชายฝั่ง จึงได้ยึดอาชีพทางการประมงกันตลอดมานับแต่โบราณ การประมงมีอยู่ 3 ประเภท คือ

1) การประมงทางฝั่งทะเล จังหวัดสมุทรสงครามมีเรือประมงทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ออกทำการประมงทั้งในทะเลลึกบริเวณชายฝั่งเป็นจำนวนมาก เครื่องมือที่ใช้จับสัตว์น้ำ ได้แก่ อวนลาก อวนลอย อวนตัก และนอกจากนั้น ยังมีเครื่องมือทำการประมงชายฝั่ง เช่น กระจัง รุนเคย โพงพาง เบ็ดราว การจับหอยแมลงภู่ และหอยแครง รวมทั้งยังมีการจับปลาปิ๊ะ ทั้งน้ำลึกและน้ำตื้น โดยมีพื้นที่ทำการประมง ประมาณ 32,191 ตารางกิโลเมตร ปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่ทำการประมงได้ 167,761 ตัน คิดเป็นมูลค่า 2,719.93 ล้านบาท

2) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ประกอบด้วย การเพาะเลี้ยงกุ้ง เช่น กุ้งกุลาดำ กุ้งทะเล กุ้งขาว แวนนาไม ปลากระพงขาว หอยแมลงภู่ หอยแครง มูลค่าประมาณ 666 ล้านบาท

3) การประมงน้ำจืด พื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย แม่น้ำลำคลองมากมาย จึงมีพื้นที่ทำการประมงน้ำจืดเป็นจำนวนมาก โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น โพงพาง หรือ ประมงขนาดเล็ก แต่ยังคงมีการเลี้ยงปลาในกระชังร่องสวน และขุดบ่อเลี้ยงปลา ที่นิยมเลี้ยงกัน ได้แก่ ปลาสลิด ปลาทับทิม ปลาช่อน ปลาตะเพียน ปลาดุก ตะพานน้ำ เป็นต้น พื้นที่ทำการประมงน้ำจืดประมาณ 12,485.10 ตารางกิโลเมตร มูลค่า 20 ล้านบาท